

Нова чистка за судије?

Пише: Слободан Антонић
среда, 05 новембар 2008 23:11

Друштво судија Србије упутило је писмо скупштини у коме протестује због нових правосудних закона. Каже се да се они доносе без јавне расправе и у виду који знатно одступа од нацрта који је представљен Савету Европе. Посебно се, као опасне и неуставне, наводе прелазне одредбе Закона о судијама. Тим одредбама је предвиђен тзв. општи реизбор судија. То значи да ће све судије, колико их има, поново морати да прођу кроз поступак избора.

„Општи реизбор” ноћна мора је сваког судије. Због политичких разлога, српско судство, у последње две деценије, пролазило је кроз више пургаторијума. Најпре је, у Милошевићево доба, донесен Закон о судовима (30. јула 1991). По њему су све судије прошле чистку „реизбора” у парламенту. Онда се велики број судија одупро тзв. судској крађи локалних избора 1996. Зато је 1997. покренута акција „сређивања стања у судству”. Током ње уклоњено је шездесетак „неподобних” судија. Већина тих судија је, после промене власти 2000. враћена у службу. Али, нова власт имала је свој списак „неподобних”. Један од таквих спискова, 2. новембра 2001, садржавао је 187 имена. Говорило се чак о отпуштању 700 судија. Иако су се судије одлучно одупирале мешању извршне власти у судску, до краја 2001. године из службе је, због притиска, отишло око 200 судија. Тиме је спроведена својеврсна „тиха лустрација” у правосуђу.

Али власти су и даље желеле да „чисте” судство. У јуну 2002, премијер и министар правде одржали су састанак са председницима судова. Подељен им је спис у коме је наведено: „Од председника судова тражи се разрешење 50–100 судија, а по иницијативи министра правде од октобра 2001. године; рок – 15 дана”. Судије су одлучно одбиле овакав задатак. Влада се привремено повукла, али је онда искоришћено ванредно стање (2003). Измењен је Закон о судијама тако да је повећан утицај политичара у поступку разрешења судија и приликом избора председника судова. То је наишло на осуду у Извештају о стању правосуђа у Србији, који је поднет Савету Европе. „Постоји недопуштени утицај извршне и законодавне власти приликом избора и именовања судија”, наведено је у извештају. „До сада предузете мере утицале су на слабљење положаја судија и тужилаца у правном систему а нарочито су биле штетне по њихову независност”.

Нешто од тога је исправљено новим сетом судских закона (2004), а онда и новим Уставом (2006). По Уставу, када скупштина изабере судију више га не може сменити. Одлуку о разрешењу судија доноси искључиво Високи савет судства (чл. 148). Управо је Високи савет судства кључан за „реизбор” који се сада спрема. Наиме, ВСС је тај који би, по најновијем закону, требало да поново бира све садашње судије. Чег се боји Друштво судија? Реч је о томе да и ВСС тек треба да буде изабран. Осам од једанаест чланова ВСС-а бира скупштина (шест из реда судија, једног међу адвокатима и једног међу професорима права), а три члана ВСС-а су по положају (министар правде, председник Одбора за правосуђе и председник Врховног касационог суда). Лако је замислити следећу ситуацију. Садашњи сазив парламента најпре изабере довољно „подобних” судија и осталих чланова ВСС-а, тако да се за неку политичку опцију обезбеди већина. Онда већина у ВСС-у изврши „реизбор” међу српским судијама тако да на функцији

Нова чистка за судије?

Пише: Слободан Антонић
среда, 05 новембар 2008 23:11

остави само „подобне”. Све је у складу са новим законом, али је заправо извршена велика политичка чистка правосуђа.

Знам да има много примедба на рад наших судија. Али свако ко се залаже за „општи реизбор” треба да помисли шта би рекао да „требљење” судства треба да изврши супарничка политичка опција. Они који се радују што ће „проевропске снаге” овим законом добити „гвоздену метлу у руке” треба да помисле шта би било да је нека друга већина у скупштини? Кладим се да се тада не би могло живети од галаме како се „обнавља Милошевићев ауторитаризам” и „уништава судска независност”.

Једино разумно решење јесте да се одбаци „општи реизбор”. Новом систему само треба дати времена да почне да делује. Када се изабере ВСС, нека он постепено уклања судије за које се утврди да су несавесни. Чак и политички најобојенији ВСС, који појединачно разрешава судије, учиниће мање штете од политички најнепристраснијег ВСС-а, који у најкраћем року треба да изабере 2.500 судија. Уместо брзоплетих захвата и разних „гвоздених метли”, српско правосуђе треба пустити да, као и друга правосуђа у демократским системима, изгради властите механизме самоконтроле. Само тако можемо добити истински независно и поштено судство.

На „гвоздену метлу” можемо по сто пута окачити налепницу „европска”, она то никада неће постати. Јер у тако сложене институције, као што је судство, не улази се са шталским алаткама. Ко то не разуме може довека да се хвали „европским опредељењем”. Он ће остати само политички „коњушар”. А бар смо мислили да се од таквих српска политика коначно ослободила.

[објављено: 06/11/2008]